

אוניברסיטת בר-אילן
הפקולטה למשפטים
התכנית לתואר שני במשפטים במסלול גישור ומשא-ומתן

דילמות אתיות בגישור – 277-19
ד"ר עומר שפירא

היקף הקורס : 2 ש"ס
 מטלות : 2 עבודות (20%) ובחינה מסכמת (80%)

תיאור ומטרות הקורס :

בשנים האחרונות מבסס לעצמו הליך הגישור מקום מרכזי בתודעת הציבור בכלל ובקרב קהילת אנשי המקצוע העוסקים בסכסוכים בפרט, כאמצעי מוביל לפתרון קונפליקטים. העיסוק ביישוב סכסוכים מציב בפני אנשי הפרקטיקה, התיאוריה וקובעי המדיניות דילמות שונות, הקשורות לאופן שבו יש לנהל את הגישור, היחס שיש להעניק לצדדים הפונים לגישור, הגדרת תחומי האחריות של המגשר, והתמודדות עם ערכים שונים העומדים בבסיס הגישור, שלעיתים מציבים בפני המגשר דרישות סותרות. הקורס נועד לחשוף את הסטודנטים לדילמות האתיות העיקריות בתחום הגישור. במהלך הקורס נכיר קודים אתיים שאומצו בארץ ובעולם ונבחן את הוראותיהם העיקריות. לאחר מכן, נסקור שורה של דילמות שמגשרים (ולעיתים גם קובעי מדיניות) צריכים להתמודד עימן בפרקטיקת העבודה שלהם. אנו נשאל באיזו מידה מסייעים הקודים האתיים בהכוונת התנהגות המגשר ומה מידת יעילותם. הבנה טובה של הדילמות האתיות בגישור מחייבת היכרות עם פילוסופיית הגישור, כלומר עם הערכים ועקרונות היסוד המרכזיים של ההליך. מטרת הקורס היא לחשוף את הסטודנטים לספרות העוסקת בנושאים אלו בכלל ובשאלות אתיות בפרט, על מנת לצייד אותם בכלים הנדרשים לדיון בסוגיות אלו.

תוכן הקורס :

מבוא

1. מדוע צריך כללי אתיקה בגישור?

2. סקירה של קודים אתיים בגישור

3. המגבלות של כללי אתיקה

דילמות הקשורות לכניסה לתהליך הגישור

א. מזווית הצדדים

1. גישור חובה - ההסכמה לכניסה לתהליך

2. בחירת המגשר : עד כמה הצדדים מעורבים בבחירה?

ב. מזווית המגשר

1. דילמת ההיכרות המוקדמת : ניטראליות המגשר במובן העדר קשר אישי קודם

2. דילמת האינטרס האישי : ניטראליות במובן העדר ניגוד עניינים

3. מי ראוי לשמש כמגשר? הכשרה וכישורים לשמש כמגשר

דילמות הקשורות לניהול תהליך הגישור

1. שמירה על וולנטריות בהשתתפות – ההסכמה להמשיך בתהליך ולדרכי ניהולו (מהי הסכמה?) והבטחת זכותו של צד לפרוש מהתהליך בכל עת

2. דילמת היחס לצדדים : שמירה על ניטראליות (העדר משוא-פנים) ויחס הוגן מצד המגשר במהלך ניהול הגישור

3. דילמת האינטרס האישי : שמירה על ניטראליות (העדר ניגוד עניינים) מצד המגשר במהלך ניהול הגישור

4. דילמת ההתערבות בתוכן הגישור, להבדיל מניהול התהליך עצמו (הבדלים בין סגנונות גישור והתמקדות במספר טקטיקות המתערבות בתוכן כגון סיוע סלקטיבי וטקטיקת ההערכה)

5. דילמת הצד החלש (והשמירה על הגינות התהליך)

6. דילמת השימוש בפגישה ביחידות

7. דילמת הצד השלישי

8. דילמת הפעלת הלחץ

דילמות הקשורות לסיום תהליך הגישור

1. באילו מקרים על המגשר להפסיק ביוזמתו את הגישור?

א. התנהגות בלתי ראויה של צדדים (חוסר הגינות; חוסר תום לב; חוסר שיתוף פעולה; חוסר נכונות לגלות מידע; ניצול לרעה של ההליך)

ב. סוג ואיכות הפתרון (לא מוסרי, לא הוגן, לא חוקי, נוגד את תקנת הציבור/את האינטרס הציבורי)

הדילמה : מידת אחריות המגשר לתוצאה; פטרנליזם מצד המגשר

2. של מי הפתרון? הסכמת הצדדים לתוצאה; שמירה על אוטונומיה בקבלת החלטות

דילמות נוספות

1. דילמת היעילות

2. דילמות הקשורות למידע

- א. דילמת המידע החסר (לצדדים) (לרבות העדר ייצוג וייצוג לקוי)
- ב. דילמת המידע הסודי וחובת הסודיות של המגשר (כלפי צד – התנגשות עם "מחויבויות" כלפי הצד האחר; כלפי גורמים חיצוניים – התנגשות עם חובת דיווח לרשויות או הגנה על צד שלישי)
- ג. דילמת השימוש במידע (לצרכי המגשר)
- ד. מסירת מידע לגיטימית, ייעוץ ומתן חו"ד מקצועית; ההבחנה בין הערכה לסיוע
- ה. שימוש מניפולטיבי במידע ע"י המגשר (הפחתת ערך; מסגור חיובי ושנאת הפסד; הטעיה ושקר)
- ו. שליטה בזרימת מידע באמצעות הפגישה ביחידות

סיכום

קשירת הקצוות – העקרונות האתיים המארגנים של הליך הגישור

ביבליוגרפיה:**מבוא**

היכרות עם כללי אתיקה ותפקידם

John D. Feerick "Toward Uniform Standards of Conduct For Mediators" 38 S. Texas Law Review (1997) 455

כתב עת אלקטרוני

Carrie Menkel-Meadow "Ethics in Alternative Dispute Resolution: New Issues, No Answers from the Adversary Conception of Lawyers' Responsibilities" 38 S. Texas Law Review (1997) 407

כתב עת אלקטרוני

קודים אתיים

תקנות בתי המשפט (גישור), התשנ"ג-1993

קוד אתי – עמותת מגשרי ישראל

תקנות וחוקים ניתן להשיג במאגרי הספרייה למשפטים

Ethical Standards of Professional Responsibility for the Society of Professionals in Dispute Resolution (SPIDR)

בספרית משפטים תדפיס שפירא-ע' אתיקה (604190)

Model Standards of Conduct for Mediators, Preface to Joint Committee of Delegates from the American Arbitration Association, American Bar Association Sections of Dispute Resolution and Litigation, and the Society of Professionals in Dispute Resolution (1994)

בספרית משפטים תדפיס שפירא-ע' אתיקה (604190)

דילמות הקשורות לכניסה לתהליך

גישור חובה – ההסכמה לכניסה לתהליך

Laurence Boulle & Miryana Nestic Mediation: Principles Process Practice (Butterworths, 2001) 369-381

בספרית משפטים תדפיס שפירא-ע' BOULLE (604233)

דו"ח הוועדה לבחינת דרכים להגברת השימוש בגישור בבתי המשפט (2006)

באתר: <http://www.justice.gov.il/MOJHeb/Gishor>

מי ראוי לשמש כמגשר

דו"ח ועדת גדות

תקנות בתי המשפט (מינוי מגשר), התשנ"ו – 1986

במאגרי הספרייה למשפטים

דילמות הקשורות לניהול הגישור

טקטיקות גישור

Peter Carnevale "Strategic Choice in Mediation" 2 Negotiation Journal (1986) 41

כתב עת בספרית מדעי החברה

עומר שפירא הפעלת כוח והשפעה בגישור – פרקטיקה ואתיקה יישומית (הוצאת הקריה האקדמית אונו, התשס"ז) 70-92
בספריה למשפטים: 91.9 שפי (607186) (אוסף שמורים)

הסכמה להמשיך להשתתף בגישור ולדרכי ניהולו

Jacqueline M. Nolan-Haley "Informed Consent in Mediation: A Guiding Principle for Truly Educated Decisionmaking" 74 Notre Dame Law Review (1999) 775

כתב עת אלקטרוני

דילמת האינטרס האישי: ניטראליות (ניגוד עניינים)

Orna Cohen, Naomi Dattner & Ahron Luxenburg "The Limits of the Mediator's Neutrality" 16 Mediation Quarterly (1999) 341

אין

עומר שפירא הפעלת כוח והשפעה בגישור – פרקטיקה ואתיקה יישומית (הוצאת הקריה האקדמית אונו, התשס"ז) 249-275
בספריה למשפטים: 91.9 שפי (607186) (אוסף שמורים)

דילמת היחס לצדדים ודילמת הצד החלש

Joseph P. Stulberg "Fairness and Mediation" 13 Ohio State J. on Disp. Resl. (1998) 909

כתב עת אלקטרוני

Michelle R. Evans "Women and Mediation: Toward a Formulation of an Interdisciplinary Empirical Model to Determine Equity in Dispute Resolution" 17 Ohio State Journal on Dispute Resolution (2001) 145

כתב עת אלקטרוני

רינה בוגוש, רות הלפרין-קדרי ויעל רונן "מגדר וגישור בהליכי גירושין" המשפט ז (תשס"ב) 335
כתב עת בספריה למשפטים

Charles B. Craver & David W. Barnes "Gender, Risk Taking, and Negotiation Performance" 5 Michigan Journal of Gender & Law (1999) 299

כתב עת אלקטרוני

דילמת ההתערבות בתוכן הגישור

David Greatbatch & Robert Dingwall "Selective Facilitation: Some Preliminary Observations on a Strategy Used By Divorce Mediators" 23 Law & Society Review (1989) 613

כתב עת בספרית מדעי החברה וגם כתב עת אלקטרוני

Susan Silbey & Sally E. Merry "Mediator Settlement Strategies" 8 Law & Policy (1986) 7

כתב עת אלקטרוני בספרית משפטים

Leonard Riskin "Understanding Mediators' Orientations, Strategies, and Techniques: A Grid for the Perplexed" 1 Harvard Negotiation Law Review (1996) 7

כתב עת אלקטרוני

Kimberlee K. Kovach & Lela P. Love "Mapping Mediation: The Risks of Riskin's Grid" 3 Harvard Negotiation Law Review (1998) 71

כתב עת אלקטרוני

Marcy Strauss "Toward a Revised Model of Attorney-Client Relationship: The Argument for Autonomy" 65 North Carolina Law Review (1987) 315

כתב עת אלקטרוני

Robert B. Moberly "Mediator Gag Rules: Is It Ethical for Mediators to Evaluate or Advise?" 38 S. Texas Law Review (1997) 669

כתב עת אלקטרוני

עומר שפירא "פרדוקס הכוח בגישור: עוצמה וחולשה ביחסי מגשר וצדדים לגישור" קרית המשפט ו' (תשס"ו) 371

כתב עת בספריה למשפטים

דילמות הקשורות לחץ

Nancy A. Welsh "The Thinning Vision of Self-Determination in Court-Connected Mediation: The Inevitable Price of Institutionalization?" 6 Harvard Negotiation Law Review (2001) 1

כתב עת אלקטרוני

דילמת השימוש בפגישה ביחידות

John W. Cooley "Mediation Magic: Its Use and Abuse" 29 Loyola University Chicago Law Journal (1997) 1

כתב עת אלקטרוני

דילמות הקשורות לסיום הגישור
הסכמה לפתרון והכרעה אוטונומית

Nolan-Haley "Informed Consent in Mediation..." (לעיל)

Welsh "The Thinning Vision of Self-Determination..." (לעיל)

עומר שפירא הפעלת כוח והשפעה בגישור – פרקטיקה ואתיקה יישומית (הוצאת הקריה האקדמית אונו, התשס"ז) 207-220

בספריה למשפטים: 91.9 שפי (607186) (אוסף שמורים)

התנהגות הצדדים

Kimberlee K. Kovach "Good Faith in Mediation - Requested, Recommended, or Required? A New Ethic" 38 S. Texas Law Review (1997) 575

כתב עת אלקטרוני

דילמות הקשורות למידע

Nolan-Haley "Informed Consent in Mediation..." (לעיל)

Kenneth J. Arrow et al. (ed.) Barriers to Conflict Resolution (W.W. Norton & Co., 1995) 3-24

303.69 BAR (491053) בספריה לפסיכולוגיה

סעיף 79ג(ד) לחוק בתי המשפט (חיסיון)

סעיפים 5(ד)-(ו) לתקנות בתי המשפט (גישור), התשנ"ג-1993 (חובת הסודיות של המגשר)

סעיף 5(ז) לתקנות הגישור (איסור מתן חו"ד מקצועית)

סעיף 5(א) לתקנות הגישור (חובת תום הלב)

סעיף 6(2) לתקנות הגישור (הפגישה ביחידות)

סעיפי חוק מצויים במאגרים של הספריה למשפטים

דילמת היעילות

Robert B. Bush "Efficiency and Protection, or Empowerment and Recognition? The Mediator's Role and Ethical Standards in Mediation" 41 Florida Law Review (1989) 253 (253-266)

כתב עת בספריה למשפטים